

נוהל פנימי לביצוע תהליך הבדיקה להכרה של מוסדות להשכלה גבוהה – החלטת מועצה מיום 30.6.2015
בישיבתה ביום י"ג בתמוז תשע"ה (30.6.2015) אימצה המועצה להשכלה גבוהה את המלצת ועדת המשנה העליונה להכרה, הסמכה ורישוי מיום 9.6.2015 בנושא, והיא מחליטה על קיום נוהל פנימי לביצוע תהליך הבדיקה להכרה של מוסדות להשכלה גבוהה, כלהלן:

נוהל פנימי לביצוע תהליך הבדיקה להכרה של מוסדות להשכלה גבוהה

מבוא:

על-פי סעיף 9 לחוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח-1958, "המועצה רשאית להכיר במוסד פלוני כמוסד להשכלה גבוהה על יסוד כללים שנקבעו על ידיה להכרה במוסדות להשכלה גבוהה, או בסוגים מהם, בנוסף לדרישת רמה מדעית נאותה (להלן – מוסד מוכר), ובלבד שכללים אלה לא יגבילו חופש הדעה והמצפון". כפי שעולה מסעיף 9 לחוק, קביעת הכללים להכרה במוסד פולני כמוסד להשכלה גבוהה היא **בנוסף** לדרישת רמת מדעית נאותה.

ישנם שני עמודי תווך למוסד להשכלה גבוהה:

1. קיומה של הנהגה אקדמית מבוססת וחזקה, המורכבת מגרעין של סגל אקדמי בכיר קבוע, יציב ומחויב למוסד המהווה את הבסיס לפעילותו כמנוע אינטלקטואלי. דהיינו, נדרשת ליבת סגל במסה קריטית בסיסית המאפשרת ניהול אקדמי של המוסד ושל הגופים והוועדות הרלבנטיים, כגון: מועצה אקדמית, ועדות מינויים, ועדות הוראה. (ראה גם כללי המועצה להיתר וכללי המועצה להכרה).
2. הבטחת החופש האקדמי והמנהלי של המוסד. תנאי הכרחי לחופש אקדמי ומנהלי של מוסד הוא אי תלותו בגופים חיצוניים, זאת באמצעות קיומם של תנאים מנהליים וכספיים, ההכרחיים להבטחת איתנותו ועצמאותו הפיננסית והתאגידית של המוסד. המשמעות היא כי בנוסף לגרעין הסגל, החופש האקדמי של מוסד להשכלה גבוהה הנו הכרחי לשם הבטחת הרמה האקדמית שלו, חופש הפעילות של הסגל ויציבות המוסד.

בחינת ההכרה במוסד כמוסד להשכלה גבוהה צריכה להיעשות במסגרת בדיקה מוסדית מקיפה, לאורם של הוראות החוק, כללי המועצה להכרה ובפרט בהתבסס על שני עוגני יסוד אלה, בצורה נפרדת מתהליך הבדיקה והאישור של תוכניות הלימודים הספציפיות במוסד. הנחת היסוד העומדת בבסיס תפיסה זו היא כי בהינתן שמוסד עומד בתנאי ההכרה, קיימת בו עוצמה אקדמית, ניהולית ופיננסית, והדבר מהווה תנאי הכרחי לאיכות תוכניות הלימודים הפועלות בו לטווח הרחוק.

תהליך הבדיקה:

בהתאם לסעיף 10 לכללי המועצה להכרה, "לבדיקת בקשות שיוגשו למועצה להכרה כמוסדות להשכלה גבוהה, תקים המועצה ועדה או ועדות משנה בהתאם לצורך מבין חבריה אשר תהא מוסמכת לצרף אליה, בדעה מייעצת, מומחים גם מבין אנשי מדע שאינם חברי המועצה. ועדה זו תיתן לכל מוסד המבקש הכרה הזדמנות נאותה להביא טענותיו וראיותיו לפניו. הועדה תביא המלצותיה בפני המועצה."
בהתאם לכך עד כה, נהגה המועצה למנות ועדות משנה מבין חבריה לבדיקת בקשות כאשר ועדות המשנה הסתמכו על חוות דעת ועדות/סוקרים מומחים, אשר בחנו רק את רמתן האקדמיות של תוכניות הלימודים במוסד. למעט בדיקות במישורים התאגידיים והתקציביים, לא נערכה בדיקה מוסדית של עמידת המוסד המבקש הכרה בדרישות האקדמיות להוכחת רמה אקדמית ומדעית נאותה ובדרישות האקדמיות המוסדיות האמורות בכללי המועצה ובהחלטותיה.

על כן, ובהתאם לאמור, לצורך בדיקת הבקשה להכרה תוקם ועדת מומחים מייעצת של אנשי מדע שאינם חברי המועצה, אשר תבחן את הבקשה עד לשלב בו תחליט המועצה על הכרה שאינה מוגבלת. בכלל האמור,

הוועדה גם תקבל דיווחים שנתיים מהמוסד וכן תיפגש עם הנהלת המוסד מבקש ההכרה ועם חברי הסגל האקדמי שבו על מנת להתרשם באופן בלתי אמצעי מבעלי התפקידים השונים וההנהגה האקדמית. להלן תהליך בדיקת ההכרה:

1. הגשת דו"חות התפתחות¹:

- א. לאחר סיום שנת פעילותו האקדמית הראשונה של מוסד הפועל בהיתר המל"ג, יגיש המוסד דו"ח התפתחות ראשוני, בהתאם לדרישות החוק, כללי ות"ת/מל"ג והחלטותיה, ולרבות המידע הבא:
 - א. נתונים כלליים על המוסד: מבנה ארגוני (לרבות תקנונים, רשימות נושאי משרה בכירים, חברי מוסדות מנהלים, מרשי חתימה); מבנה אקדמי-ארגוני; רשימת בעלי התפקידים, ועדות וסמכויות ויחסי הגומלין ביניהם.
 - ב. תקנונים אקדמיים ותקנוני ניהול אקדמי של המוסד, לרבות: תקנון לימודים ותקנון מינויים והעלאה בדרגה; מוסדות אקדמיים שמתקיימים במוסד וסמכויותיהם - הרכב המועצה אקדמית, ועדת מינויים, תוך פירוט מבנה, איוש ודרכי הפעולה של מנגנונים אלה ויחסי הגומלין ביניהם. כל זאת תוך פירוט עמידה בכללי המל"ג (הכרה במוסדות) תשכ"ד – 1964 ובהחלטת המועצה להשכלה גבוהה מיום 4.11.2003, כפי שתוקנה ביום 15.2.2005 ועודכנה ביום 1.7.2008 וביום 27.4.2010, בדבר ניהול אקדמי של מוסדות להשכלה גבוהה שאינם אוניברסיטאות.
 - ג. יישום התוכנית האסטרטגית הרב-שנתית שהגיש המוסד עם הבקשה לפתיחת המוסד ומימוש היעדים שקבע לעצמו בהתייחס, בין היתר, לנושאים הבאים: חזון המוסד (כנגזר מצרכי המשק, החברה, קידום ההוראה, המדע והמחקר במדינה); כיווני התפתחות המוסד ומומחיותו האקדמית; מספר חברי סגל בחלוקה לפי תחומים; ניתוח של מספרי הסטודנטים כולל פילוח גאוגרפי וסקר ביקושים; תוכניות לימודים; תחומים וכד'. כמו כן, יש להגיש תוכנית רב-שנתית אקדמית ותוכנית אסטרטגית לחמש השנים הבאות.
 - ד. פירוט שמות תוכניות הלימודים ושמות תואריהן תוך הבחנה בין תוכניות המעניקות תואר אקדמי לאחרות.
 - ה. פירוט עדכני אודות קמפוס המוסד (מבנה ייעודי מתאים למוסד אקדמי עצמאי והסכמים להוכחת זכויותיו על הקרקע) ותשתיות פיזיות להבטחת רמה אקדמית ראויה (מעבדות, מערכת תיקשוב, ספריה וכד'). כמו כן, יעביר המוסד מידע מפורט באשר לתוכניות בניה וכן דו"ח שימוש במשאבים לאומיים – בהתאם לצורך.
 - ו. מידת עמידת המוסד בתנאים שנקבעו בהחלטת המועצה להשכלה הגבוהה בדבר ההיתר לפתיחת המוסד ו/או ההכרה הזמנית.
 - ז. לאחר כל שנת פעילות אקדמית, ועד לקבלת ההכרה, יגיש המוסד עדכון לדו"ח זה.

2. עבודת ועדת המומחים:

- א. ככל שניתן, הוועדה שתוקם תורכב מיושבי ראש הוועדות הבודקות את תוכניות הלימודים הפרטניות שמקיים המוסד, וכן מאיש סגל בכיר נוסף בדרגת פרופסור אשר אינו מבין יושבי ראש/חברי הוועדות, בעל ניסיון ומוניטין אקדמי ניהולי מוכח, כגון רקטור/נשיא לשעבר של מוסד בו לפחות 80 חברי סגל ליבתיים, אשר יעמוד בראש הוועדה. בוועדה יכהנו 3-5 חברים, כולל יו"ר הוועדה. המועצה תאשר את הרכב הוועדה.
- ב. אל הוועדה יועבר מכלול החומר שהגיש המוסד, לרבות דו"חות ההתפתחות. הוועדה תיפגש עם הנהלת המוסד מבקש ההכרה ועם חברי הסגל האקדמי שבו לטובת התרשמות בלתי אמצעית עם בעלי התפקידים השונים וההנהגה האקדמית.
- ג. הוועדה תבקר במוסד פעם אחת לפחות, על מנת שתוכל להתרשם מהתפתחותו ויציבותו לאורך זמן: הסגל האקדמי, טיבו ואיכותו; הוועדות האקדמיות; מבנה הקמפוס; התנהלות הלימודים ועוד.

¹ כל זאת מתייחס לבדיקות במישור האקדמי, ואין בכך כדי לגרוע מהבדיקות האחרות שתבצענה, לרבות במישור התקציבי, שכן וסגל, תאגידי וכד'.

- ד. בסופו של תהליך הבדיקה תגבש הוועדה דו"ח ובו תמליץ למלי"ג על הכרה/הכרה זמנית/ מותנית/ חלקית/ אי הכרה במוסד כמוסד להשכלה גבוהה.
- ה. ככל שהוועדה תהא סבורה כי המוסד ראוי לקבל הכרה מהמלי"ג, דהיינו הוכיח כי הוא מקיים עצמו ברמה מדעית נאותה ועומד בכל כללי המלי"ג להיתר והכרה ובהחלטותיה, תגבש הוועדה דו"ח ובו תמליץ למלי"ג על הכרה במוסד כמוסד להשכלה גבוהה. בהתאם לכללי המועצה, במידה ולא מילא מוסד אחרי כל התנאים האמורים בכללים, אך הוועדה עדין סבורה כי יש לו בכל זאת רמה מדעית נאותה, וכי עם התפתחותו עשוי הוא להגיע לידי מילוי כל התנאים האמורים, היא רשאית להמליץ למועצה להעניק לו הכרה זמנית, מותנית, או חלקית, תוך ציון אבני דרך ולוחות זמנים לעמידת המוסד בכל התנאים להכרה.
- ו. המלצת הוועדה תועבר לדיון בות"ת, ולאחר מכן תידון בוועדת המשנה העליונה להכרה הסמכה ורישוי ובמלי"ג. בין היתר, על בסיס המלצות ועדות אלו תקבל המלי"ג החלטה בעניין ההכרה.
- ז. הסמכה של מוסד להעניק תואר אקדמי בתוכניות/פרטניות/המתקיימות בו לא תדון במלי"ג לפני קיום הדיון בדבר ההכרה במוסד כמוסד להשכלה גבוהה. משך הארכת ההסמכה של המוסד להעניק את התואר יקבע גם בהתבסס על המלצת הוועדה, ובכל מקרה בכפוף לכך שלמוסד הכרה.
- ח. הוועדה תלווה את המוסד עד למתן הכרה שאינה מוגבלת. באם תוקמנה ועדות נוספות לצורך בדיקת בקשות המוסד לפתוח תוכניות לימודים פרטניות, יצורפו יושבי הראש שלהן אל הוועדה שתוקם לצורך בדיקת ההכרה. הוועדה תהיה רשאית להתייעץ עם מומחים נוספים בשאלות פרטניות שתעלינה במסגרת הבדיקה.
- ט. למען הסר ספק, כל מוסד שאין לו הכרה שאינה מוגבלת, תוקם עבורו ועדה בהתאם לסעיף 2א', שתייעץ למלי"ג בעניינו.

3. תחולה:

המועצה תפעל בהתאם לנוהל הפנימי בהתייחס למוסדות הנמצאים בתהליך להכרה (פועלים בהיתר) ולמוסדות בעלי הכרה זמנית/מותנית.

לאחר קבלת החלטת המלי"ג בדבר הכרה:

- החלטת המועצה להשכלה גבוהה על מתן הכרה לפי סעיף 9 לחוק המועצה להשכלה גבוהה תשי"ח-1958 טעונה אישור הממשלה. כל עוד לא התקבל אישור הממשלה למוסד אין עדיין הכרה והסמכה להעניק תארים.
- מוסד שהוכר כמוסד להשכלה גבוהה יקבל תעודה על כך מאת נשיא המדינה. הודעה על מתן התעודה תפורסם ברשומות.